

Tommy Wieringa: 'Ik wil alles weten'

Schrijver Tommy Wieringa ziet details die niemand anders opmerkt. Zijn bijzondere jeugd maakte van hem iemand die vanaf de zijlijn observeert. Maar sinds het succes van zijn boeken *Joe Speedboot* en *Caesarion* is Tommy Wieringa opeens een speler geworden.

Zwierig en met grote passen stapt hij het café binnen. Witte pet op, gestreept vestje onder een stijlvol colbert. Buiten varen de stadspontjes van Amsterdam af en aan over het IJ. "Laat mij maar naar de muur kijken tijdens het interview," zegt de schrijver met een lach. "Ik moet oogkleppen op. Ik ben heel snel afgeleid." Het is kenmerkend voor de beroepswaarnemer Tommy Wieringa (42). Zijn oog voor detail en zijn gevoel voor stijl hebben hem ver gebracht. Met zijn roman *Joe Speedboot*

schoot hij als een komeet naar de hoogste regionen van literair Nederland. Het boek werd niet alleen unaniem positief ontvangen door de critici, ook de lezers wisten de weg naar zijn boek te vinden. Alleen in Nederland zijn al meer dan driehonderdduizend exemplaren verkocht. Zijn nieuwste roman, *Caesarion*, is de grens van honderdduizend al gepasseerd. Tijd voor een goed gesprek met de succesauteur van inmiddels zeven boeken, waaruit je het liefst van elke pagina een zin zou citeren.

'Wie is zijn vader,' vroeg ik, wie zijn moeder?' Plato, *Symposium* Uit: *Caesarion* (pagina 7).

Tommy Wieringa: "Ik vond het leuk om het allerkleinste zinnetje uit *Symposium* van Plato tot motto van mijn boek te verheffen. Want het is wel de oervraag: waar kom je vandaan? Mijn wortels liggen in Geesteren, waar mijn vader als onderwijzer werkte. Veel mensen denken dat Geesteren model stond voor het dorpje Lomark waarin *Joe Speedboot* zich afspeelt. Maar Lomark is een mengmoes van dorpen waar ik in de loop der tijd heb gewoond: Geesteren, Diever, Dwingeloo. Ik ben geboren in Goor. Mijn moeder was Twente op een dag zo beu, dat ze namens mijn vader een sollicitatiebrief heeft geschreven naar een school op Aruba. Hij wist daar dus niets van. En de grap

was: hij werd aangenomen! Zo voer ik als tweejarig jongetje op het grote passagiersschip *De Prins Hendrik* richting Aruba. Er bestaat nog een fotootje waarop ik naast de scheepstimmerman, een mooie man met een kuif, met een hamertje op het dek zit te tikken. Mijn vader heeft zeven jaar op Aruba gewerkt.

Hun huwelijk heeft niet lang standgehouden. Die scheiding was een ramp voor een twaalfjarige, de hemel valt op je dak. Maar ik heb daar ook de zegeningen van geteld, want plotseling was ik zonder enig ouderlijk toezicht. Ik heb het leven naar mijn hand kunnen zetten, zonder die dwingende moeder daarboven.

Ik heb met beiden nog goed contact. Laatst las ik een interview met de nu bijna negentigjarige psychotherapeut Louis Tas die over zijn overleden ouders zei: 'Ik weet dat het onredelijk is, maar ik betrap mezelf op de gedachte dat het zo langzamerhand te lang begint te duren: ze mogen nu eindelijk wel weer eens terugkomen.' Dat is mooi, hè? Ik ga ervan uit dat dit leven eenmalig is, ook al ziet mijn moeder dat anders. Daarbinnen moet het zich afspelen. Goed contact stel ik dus op prijs."

Vlak voordat ik in slaap viel op het talud in Emmen realiseerde ik me dat niemand wist waar ik was. Ik had alles **in eigen hand**, ik kon links gaan of rechts, terug of rechtdoor, de enige beperking van **mogelijkheden** lag in mijzelf en niet bij iemand anders. Uit: *Ik was nooit in Isfahaan* (pagina 6).

"Van mijn moeder heb ik de reislust. Ze is onvermoeibaar. Per jaar zit ze enkele maanden in Tibet, Nepal, India en al die andere landen waar je gebatikte hemden en wierook kunt kopen. Ze is een spirituele vrouw. Als je raad van boven nodig hebt, moet je bij haar zijn. Mijn moeder en ik hebben de wereld verdeeld: zij gaat naar de landen waar je verlichting kunt vinden en ik ga naar de illusieuze gebieden. Tot mijn dertigste had ik het gevoel dat ik hier niet hoorde,

ik leefde in ballingschap. Dat is ook niet zo vreemd als je opgroeit onder de cyaanblauwe hemel van Aruba. Wij woonden daar in een groot wit huis op een heuvel, een herinnering die ik koester. Op een dag fietste ik de heuvel af naar de weg waar een klasje in ganzenpas achter hun meester aanliep. Overmoedig – kijk eens wat ik kan! – schoot ik de weg op met mijn fietsje en werd ik geschept door een *Toyota* pick-uptruck. Dat leverde een afschuwelijke beenbreuk op, die alleen in ►

Nederland kon worden behandeld. Mijn ouders hebben toen de boel verkocht en zijn teruggegaan naar Nederland. Door mijn eigen schuld ben ik uit het paradijs gegleden. Drie jaar geleden ben ik teruggegaan naar het eiland van mijn jeugd. Ik heb het prachtig zien opdoemen uit zee, 's morgens heel vroeg.

Toch paste het niet meer bij me. Intussen heb ik ontdekt dat je wel steeds kunt weggaan, maar je moet ook weer terugkeren. Misschien is het wel de taal die mij bindt aan Nederland. Ik ben verzot op die taal. Op reis heb ik vaak het gevoel dat ik onder de paraplu van mijn taal vandaan loop, de regen in.”

‘De scheiding van mijn ouders was een ramp voor een twaalfjarige. Maar ik heb daar ook de zegeningen van geteld’

Het waren **enorme verwachtingen** die ik van de academie had. Maar die **superieure denkkraft** die ik er hoopte te vinden, was er niet. Op de academie ontmoette ik evenveel achterdocht, na-ijver en **plain stupidity** als daarbuiten. Uit: *Alles over Tristan* (pagina 46).

“Ik werd van de vrije school afgestuurd toen ik een jaar of zeventien was. Daarna leverde ik een reuzenprestatie, vind ik zelf: in drie jaar haalde ik mijn havo, vwo en mijn propedeuse geschiedenis. Dat waren toch drie vrij grote sprongen vanaf het niveau dat de vrije school je biedt. Op de universiteit was ik van een enorme hoop vervuld. Het vak geschiedenis zette bij mij de verbeelding wel open. Ik las me een ongeluk en dacht: nu mag ik praten en discussiëren. Maar het was gewoon in de bank zitten en aantekeningen maken, verschrikkelijk. Ik had daar veel te veel energie voor. Later ben ik journalistiek gaan studeren in Utrecht, op die opleiding voelde ik me als een vos in een kippenhok. De vakmatige kant van de opleiding vond ik heel erg plezierig. Toen ik een journalistieke stage ging lopen, bij het *Nieuwsblad van het Noorden*, dwaalde ik soms te ver af van de feiten. ‘Schuim en as in de Dammanstraat’, tikte ik boven een nieuwsbericht over een brand. Had ik toch mooi Vestdijk en Slauerhoff in een kop bij elkaar gebracht.”

Tommy Wieringa gaat samen met Arnon Grunberg en een nog nader te bepalen schrijver **de toekomstige Grote Drie van de 21ste eeuw vormen**. Uitspraak van Kluun, op de site van *Nightwriters*.

“Het is al een wonder als er in een generatie één heel goede schrijver voorkomt. Dus drie is echt een ontsporing van de geschiedenis. Mulisch, Reve, Hermans, ja, er zijn veel goede schrijvers uit die oorlogstijd voortgekomen. Het citaat van Kluun valt voor mij in de categorie entertainment. Je zou wel helemaal zot zijn om dat ernstig op te vatten. Ik heb mezelf vanaf mijn elfde proberen uit te drukken op papier, in kleine dagboekjes. Gaandeweg ging dat naar poëzie en van poëzie naar verhalen en van verhalen naar een roman. Zo ben ik uit het moeras gekomen. Ik was er volkomen van overtuigd dat ik in dat schrijven mijn uitdrukking wilde vinden. Daar heb ik nooit een seconde aan getwijfeld. Ook niet toen er na mijn tweede boek, *Amok*, slechts één recensie ter grootte van een nieuwsberichtje verscheen in *De Vrijzinnige Lezer*. Mijn toenmalige verloofde opperde dat ik nu vast wel wat anders zou gaan doen. Ik heb haar toen uitgelegd wat het betekent om iets voor jezelf te hebben geformuleerd en dat de buitenwereld daar eigenlijk geen rol bij speelt. In mijn boek *Alles over Tristan* heeft een aantal mensen gelukkig iets gezien. Dat geeft wel vertrouwen.”

Ik slaap 's nachts slecht, alsof ik erge dingen heb gedaan. Het is een **sluimerend schuldgevoel, verwant aan de knagende zorg over geldgebrek**.

Uit: *Ik was nooit in Isfahaan* (pagina 127).

“Na de school van journalistiek ben ik aan het werk gegaan als eindredacteur bij een vaktijdschrift. Daar ben ik mee opgehouden toen ik een column kreeg in het gratis dagblad *Spits* - aangevuld met wat andere klusjes kon ik daar net van leven. Ik had toen een heel klein bestaan,

ik woonde in een klein huisje, had een klein vriendinnetje en een klein autootje, alles op binnenzakformaat om maar geen baas te hoeven hebben. En alleen maar te kunnen schrijven. In 2005 kwam daar de confetti van het succes van *Joe Speedboot* bij. Maar die vrijheid, die had ik al.”

Schrijven, dat is voor mij een **langgerekt Halleluja**. Het is mijn ademhaling, mijn stilte, mijn rumoer. Ik kan me **niet voorstellen** hoe het is zonder schrijven. Ik stel me voor dat dat is als iemand uit Urk, die op een dag niet meer in God gelooft.

Uit een gefilmd interview (2008).

“Uit je geloof vallen, dat vind ik een sterk beeld. Het lijkt me verschrikkelijk als ik niet meer zou kunnen schrijven. Op Curaçao vroeg ik de schrijver Boeli van Leeuwen waarom hij niet meer schreef. Hij zei: ‘Ik heb er de kracht niet meer voor.’ Schrijven is kracht, dat is een passend beeld. Je moet er zo vreselijk veel kracht en energie voor mobiliseren om een roman van het begin tot het einde uit te denken en op te schrijven. Je zou niet denken dat het zo'n reuzentoer is als je kijkt naar het aantal romans dat er

jaarlijks verschijnt. Voor mijn romans documenteer ik me altijd uitgebreid. Elke plek die ik beschrijf in *Caesarion* heb ik ook werkelijk bezocht. Voor *Joe Speedboot* heb ik vlieglessen genomen om over vliegen te kunnen schrijven. Ik wil de verbeelding voorbij, ik wil alles weten. Natuurlijk hoef je er niet te zijn geweest om erover te kunnen schrijven, maar het levert zo veel onverwachts op. Voor mij maakt dat het verschil. Mijn motto heb ik van schrijver Jaap Scholten overgenomen: een lopende hond vindt botten.”

De wereld moet langzaam en op de tast **veroverd worden**. De homo sapiens is gebaat bij tegenstand, de hoeveelheid tegenstand die hij overwint bepaalt het genot dat hij uiteindelijk aan een gebeurtenis beleeft. Moeilijkheden geven **het leven zin**. Uit: *Ik was nooit in Isfahaan* (pagina 123).

“Heb ik dat geschreven? Wat goed zeg, ik ben het heel erg met mezelf eens (lacht uitbundig). Ik ben gebaat bij tegenstand. Het heeft me na *Joe Speedboot* toch wel een soort moeite gekost om weer aan de slag te raken. Ik dacht: nu heb ik mijn ziel verkocht. Maar dat is ook weer een vorm van tegenslag die je te overwinnen hebt. Er is altijd wel iets, een gebrek of een teveel aan verwachtingen. Ik ben soms bang voor de romans die komen, de personages bij wie ik denk: heb ik die wel in mijn vingers? Maar ach, uiteindelijk sneuvelt zo veel in dat schrijven, heel grote ideeën blijken plotseling toch best hanteerbaar.” ■

Tommy Wieringa brak in 2005 door met zijn roman *Joe Speedboot*. Hiermee won hij de *F. Bordewijkprijs*, de *Tzum-prijs* voor de mooiste zin en de *La Vie en Rose-prijs*. Hij werd genomineerd voor de *Libris Literatuurprijs*, de *NS Publieksprijs*, de *Gouden Uil* en de *AKO Literatuurprijs*. Het boek werd in vele talen vertaald, ook buiten Europa in onder andere India, Israël en Zuid-Korea. In 2009 verscheen de opvolger, *Caesarion*. De titel verwijst naar de bijnaam van de hoofdpersoon, zoon van een pornoster en een ondoorgrondelijke kunstenaar, die zich probeert te ontworstelen aan de verstikkende invloed van zijn ouders.

Caesarion van Tommy Wieringa, Uitgeverij *De Bezige Bij*, € 19,90.